

Rolnictwa i Reform Rolnych, i Sędziego Sądu Apelacyjnego S. Wyszowskiego, jako przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości — na posiedzeniach odbytych w dniu 26 i 30 września 1933 r. w Warszawie — po wysłuchaniu opinii przedstawicieli pracodawców i pracowników leśnych, orzekła: ustalić warunki pracy i płacy straży leśnej na obszarze województw: warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego i białostockiego na czas do 1.X. 1934 r., jak następuje:

I. Zasady ogólne.

Art. 1.

Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców leśnych z wyjątkiem lasów państwowych, posiadających obszar leśnego nie mniej niż 150 ha, z drugiej zaś strony — stałych fizycznych pracowników leśnych zatrudnionych jako straż leśna (gajowych, borowych, szlakowych i t. p.).

U w a g a I. Warunki wynagrodzenia stałych pracowników zatrudnionych na roli przy gospodarstwach leśnych nie mogą być mniejsze od wynagrodzenia ustalonego dla odpowiedniej kategorii robotników rolnych według umowy zbiorowej względnie orzeczenia Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej.

U w a g a II. Inwalidzi, którzy otrzymali odszkodowanie lub pobierający rentę, mogą podlegać umowie indywidualnej.

Art. 2.

Orzeczenie niniejsze obowiązuje od dnia 1 października 1933 r. do dnia 30 września 1934 r.

Art. 3.

Rok służbowy pracowników, objętych niniejszym orzeczeniem, zaczyna się 1 października, a kończy się 30 września roku następnego, przy czym obie strony obowiązują co najmniej trzymiesięczny termin wypowiedzenia indywidualnych umów pracy.

Niewypowiedzenie we właściwym terminie (najpóźniej do dnia 1 lipca włącznie) umowy pracy przedłuża ją nadal.

Uchylenie się od przyjęcia wypowiedzenia umowy tejże nie przedłuża.

Art. 4.

Zatargi wynikłe na tle umowy o pracę pomiędzy pracodawcami a pracownikami oraz rozwiązanie stosunku służbowego w ciągu roku regulują Komisje Rozjemcze, bądź sądy państwowe — według kompetencji.

Do czasu uzyskania właściwego orzeczenia lub wyroku nie wolno: a) pracodawcom wstrzymywać świadczeń, b) pracownikom przerywać pracę.

U w a g a: W wypadkach wyjątkowo ciężkiego przewinienia pracodawca może wstrzymać przed orzeczeniem lub wyrokiem świadczenia, w razie jednak wygrania sporu przez pracownika pracodawca winien wydać zaległe świadczenia z dodatkami miesięcznym 2% od wstrzymanej należności.

Art. 5.

Orzeczenie niniejsze stanowi dla województw: warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego i białostockiego w myśl ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 686) podstawę przy zawieraniu umów indywidualnych. Indywidualne umowy pracy, zawierające warunki dla pracowników mniej korzystne, niż warunki orzeczenia niniejszego, są nieważne i ulegną zastąpieniu przez warunki niniejsze.

Art. 6.

Pracownik otrzymuje od pracodawcy książeczkę obrachunkową, zawierającą kontrolę wydawanych świadczeń i spis powierzonych mu inwentarza. Książeczka ta winna być podpisana przez pracodawcę lub jego zastępcę oraz pracownika. Poza tem pracodawca wydaje bezpłatnie pracownikom straży leśnej jeden egzemplarz niniejszego orzeczenia na ręce wybranego przez nich przedstawiciela.

U w a g a: Książeczki obrachunkowe, złożone u pracodawcy, nie powinny być dłużej przetrzymywane, niż 10 dni.

II. Stosunek wzajemny.

Art. 7.

Pracodawców oraz ich zastępców obowiązuje grzeczne traktowanie pracownika i ścisłe przestrzeganie warunków umowy, a zwłaszcza regularne wypłacanie świadczeń i plac, przewidzianych umową.

Pracowników obowiązuje grzeczność wobec pracodawców i ich zastępców, ścisłe przestrzeganie zawartych umów, pilne i sumienne spełnianie obowiązków, a w pierwszym rzędzie wykrywanie kradzieży i meldowanie o nich swej zwierzchności, dążność do jak największej wydajności pracy i stosowanie się do wszystkich zarządzeń pracodawcy lub jego zastępcy, odnoszących się do wykonywania obowiązków służbowych oraz przestrzeganie wszystkich przepisów porządkowych w obchodzie leśnym ich pieczy powierzonym.

Art. 8.

Pracownicy objęci niniejszym orzeczeniem nie mogą być używani przez pracodawców i ich zastępców, czy też przełożonych do posług osobistych, bądź też pracy nie mającej związku z ich obowiązkami zawodowymi, z wyjątkiem specjalnych okoliczności.

Pracownicy straży leśnej zajęci przy urządzaniu polowania otrzymują dodatkowe wynagrodzenie.

III. Warunki wynagrodzenia.

Art. 9.

Pracownik straży leśnej otrzymuje wynagrodzenie gotówkowe oraz w naturze, które może być wydawane bądź w postaci roli i łąki, bądź w odpowiedniej ilości ziarna, a to zależnie od indywidualnej umowy. Deputat gruntowy, wydawany zamiast ordynarii i ziemi pod ziemniaki, wynosi zasadniczo 3,5 hektarów ziemi ornej klasy IV oraz w razie niewydawania przez pracodawcę utrzymania dla krów na dworskiej oborze pastwisko i 1/2 hektara łąki gruntowej lub 1 hektar łąki leśnej. O ile deputat gruntowy nie odpowiada IV klasie, ma zastosowanie wzrost lub zmniejszenie ilości ziemi ornej w następujący sposób: I klasy 2,25 hektara, II klasy 2,60 hektara, III klasy 3 hektary i V klasy 4 hektary.

Jeśli pracownik umówił się, że deputat otrzymywać będzie w ziarnie, wynosi on 15 kwintali zboża w stosunku rocznym, w czym: 3 kwintale pszenicy, 9 kwintali żyta oraz 3 jęczmienia, ponadto 60 kwintali gotowych ziemniaków lub 50 arów ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę na polach drenowanych lub niewymagających drenowania, lub 60 arów na polach wymagających drenowania, lub w majątkach, gdzie nie sieją pszenicy, wydaje się wzamian żyto w stosunku 1 kwintal pszenicy równy 1,30 kwintala żyta.

Minimalne wynagrodzenie gotówkowe pracownika straży leśnej wynosi w stosunku rocznym:

1) w województwie warszawskim — 180 zł,
2) w województwie łódzkim, kieleckim i lubelskim — 160 zł,

3) w województwie białostockim — 140 zł.
Jeżeli pracownik otrzymuje część wynagrodzenia w naturaljach, część zaś w gruncie, rozrachunek winien nastąpić w zależności od klasy gruntu i rodzaju wydawanej ordynarii, przyjmując za podstawę, że 3 hektary ziemi IV klasy równają się 3 kwintalom pszenicy, 9 kwintalom żyta i 3 kwintalom jęczmienia.

Pracodawca daje pracownikowi bezpłatny przemiał w młynie przez siebie wskazanym lub wzamian przemiału może wydać 1,50 kwintala żyta, względnie równowartość gotówkową w wypadku wydawania deputatu w gruncie.

Art. 10.

Niezależnie od wynagrodzenia przewidzianego w artykułach poprzednich orzeczenia niniejszego pracownik straży leśnej otrzyma:

a) na pięć lat — w miesiącu październiku płaszcz lub kożuch krótki,

b) na dwa lata — w miesiącu październiku mundur zimowy i także spodnie i

ORZECZENIE

Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalające warunki pracy i płacy straży leśnej na rok służbowy 1933/34 na obszarze województw: warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego i białostockiego.

Na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów między pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 686), oraz rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 14 września 1933 r. (Mon. Polski Nr. 216 z dnia 20 września 1933 r.) —

Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza w składzie: Przewodniczącego Wacława Preniera, Okręgowego Inspektora Pracy, jako przedstawiciela Ministerstwa Opieki Społecznej, radcy A. Furmankiewicza jako przedstawiciela Ministerstwa

c) na jeden rok — w miesiącu kwietniu mundur letni, spodnie oraz buty i czapkę lub kapełusz.

U w a g a: Wymienione przedmioty umundurowania po czasie, na który zostały wydane, przechodzą na własność pracownika. Przedmioty, które w myśl powyższego nie przeszły na własność pracownika, w razie opuszczenia lub utraty posady podlegają zwrotowi.

Art. 11.

Pracownik straży leśnej otrzyma w stosunku rocznym drzewa opałowego w szczapach lub kraglakach 24 m przestrzenne miękkiego lub 18 m przestrzennych twardego.

Opał, o ile pracownik nie posiada konia, winien być dostarczony do miejsca zamieszkania pracownika.

Opał wydaje się co najmniej na miesiąc zgóry.

Art. 12.

Pracownik straży leśnej ma prawo na dworskiej oborze trzymać dwie krowy z przychowkiem do 6 tygodni.

O ile pracownik ma możność utrzymania krów w odpowiednich zabudowaniach przy gajówce, wówczas przysługuje mu prawo trzymania 3 krów własnych z przychowkiem do 6 tygodni oraz w dowolnej ilości trzody w chlewach w granicach istniejącego przy mieszkaniu służbowym pomieszczenia.

Art. 13.

Pracownikowi, wzywaniu do sądu w charakterze świadka w sprawach pracodawcy lub delegowanemu w interesach tegoż pracodawcy, wypłacane będzie stawne: za całą dobę 3,00 zł, za pół doby 1,50 zł.

IV. Mieszkanie.

Art. 14.

Mieszkanie pracownika straży leśnej składać się musi co najmniej z jednej izby z podłogą drewnianą i kuchni oraz komory.

Izby winny być wytykowane, ze szczelnymi drzwiami i oknami na zewnątrz.

W oknach mają być całe szyby; w razie stłuczenia szyby obowiązany jest pracownik wstawić nową w ciągu najdalej dwóch tygodni.

Wapna do bieleńca dostarcza pracodawca dwa razy do roku w ogólnej ilości 15 kg na mieszkanie.

Podłogi mają być położone, a piece doprowadzone do należytego porządku przed 1 listopada.

Mieszkania mają być ze szczelnym dachem; tam, gdzie dachy są popsute, muszą być naprawione w ciągu miesięcy letnich.

W majątkach, gdzie ciekła woda do piwnicy i mieszkań pracowników, winny być poczynione zabezpieczenia w ciągu lata od wody napływowej.

Pracodawcy i pracownicy winni dbać, aby otoczenie mieszkań było higieniczne. Obowiązują wybrukowanie dostępu do studzien, oraz zastąpienie zgnilych cembryz nowymi, lub też zastąpienie pracownikom w inny sposób zdrowej i czystej wody do picia.

Zbiorniki na nawóz nie mogą znajdować się w bliższej odległości, aniżeli 20 metrów od mieszkań służbowych. W pobliżu mieszkań znajdować się mają zasłonięte ustępy.

Pracodawcy winni dążyć do zakładania przy gajówkach ogródków owocowych, w szczególności przez dostarczanie drzewek i t. p.

Art. 15.

Pracownicy obowiązani są utrzymywać mieszkania w należyłym porządku; trzymanie inwentarza w mieszkaniu, chociażby najkrótszy czas, jest stanowczo wzbronione.

Bez zgody pracodawcy nie wolno przyjmować sublokatorów.

Przy wprowadzeniu się pracownik melduje pracodawcy skład swej rodziny.

Art. 16.

Drobny remont mieszkania (gajówki) i budynków gospodarczych, nie wymagający sił fachowych, uskutecznia pracownik straży leśnej materiałami, dostarczonymi przez pracodawcę.

Art. 17.

Pracownicy straży leśnej, prowadzący gospodarstwo na przydzielonych im deputatach, gruntowym i łąkowym, muszą posiadać odpowiednich rozmiarów budynki gospodarcze na pomieszczenie zbiorów, dobytku i narzędzi.

Art. 18.

W nowobudujących się mieszkaniach dla straży leśnej winny być obowiązkowo uwzględniane co najmniej dwie izby mieszkalne, kuchnia, komora i sieni.

Art. 19.

Pracownicy zajmujący mieszkania własne otrzymują odszkodowanie za nieotrzymanie mieszkania od pracodawcy w wysokości 60 zł rocznie.

V. Urlopy.

Art. 20.

Pracownik straży leśnej otrzymuje w ciągu roku 12 dni urlopu w dni nieświęte, bez potrącenia świadczeń.

Wybór dni urlopu odbywa się w porozumieniu z pracodawcą, względnie przełożonym, z wyjątkiem wyjazdów, spowodowanych pisemnym wezwaniem związków zawodowych, w tych bowiem wypadkach pracodawca winien jest zgodzić się na zaproponowany dzień urlopu, nie więcej jednak, jak dla 2 pracowników z nadleśnictwa.

Pracownik na czas uzyskanego w myśl powyższego urlopu winien na żądanie pracodawcy lub przełożonego dać pewnego zastępcę, którego opłaca pracodawca w wysokości 2—4 zł dziennie według cen miejscowych.

Ubezpieczenie i nauka dzieci.

Art. 21.

Do czasu wprowadzenia kas chorych pracodawca opłaca w całości koszty szpitalne oraz koszty, związane z przyjazdem lekarza do chorego. We wszystkich innych wydatkach na lekarza, dentystę, akuszerkę, apłecę, pracownik uczestniczy w stosunku 10%. Wszystko powyższe stosuje się do pracownika, jego żony oraz dzieci poniżej lat 15-tu. Do pozostałych członków rodziny pracownika stosuje się tylko wtedy, o ile stale pracują w majątku pracodawcy.

Koszty leczenia, z wyjątkiem wypadków nagłych obciążają pracowników tylko w tym wypadku, gdy pracownik leczy się bądź u lekarza wskazanego przez pracodawcę, bądź u lekarza powiatowego, a koszty szpitalne jedynie wówczas, gdy pracownik został skierowany do szpitala na skutek zarządzeń jednego z wyżej wymienionych lekarzy.

U w a g a I. W razie sporu rozstrzyga Komisja Rozjemcza na podstawie dowodów i rachunków, przedstawionych przez pracodawcę. Jeżeli pracodawca dowodów pisemnych nie dostarczy, pracownik nie będzie zobowiązany do zapłacenia 10% kosztów.

U w a g a II. Pracodawcy nie są obowiązani opłacać zabiegów technicznych dentystycznych.

Art. 22.

Pracodawcom nie wolno przy końcu roku służbowego zwolnić pracownika straży leśnej li tylko z tytułu jego starości; może go jednak skutkiem starczej niezdolności do pracy przenieść do czasu ustawowego rozwiązania tej sprawy na emeryturę, która winna zapewnić emerylowanemu mieszkanie i połowę świadczeń gajowego, wyłączając świadczenia wymienione w art. 10 niniejszego rozporządzenia. Przepis ten dotyczy tylko tych pracowników, którzy:

- 1) nabyli już takie uprawnienia do dnia 1 lipca 1931 r. z tytułu poprzednio obowiązującego orzeczenia Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej;
- 2) którzy przepracowali na dobro pracodawcy lub danego gospodarstwa leśnego 35 lat;
- 3) którzy przepracowali na dobro pracodawcy lub danego gospodarstwa leśnego 25 lat i ukończyli 60 rok życia.

Art. 23.

Na wypadek śmierci pracownika pozostała po nim rodzina otrzymuje na koszty pogrzebu 30 zł i trumnę, zrobioną na miejscu, lub w razie odmowy przyjęcia trumny — równoważnik w gotówce, oraz pozostawia się, względnie wydaje się umundurowanie, przewidziane w art. 10 p. c.

Art. 24.

Na wypadek śmierci żony pracownika otrzyma on na koszty pogrzebu 25 zł, na wypadek śmierci dziecka 15 zł.

We wszystkich wypadkach powyższych otrzyma również trumnę, zrobioną na miejscu, lub w razie odmowy przyjęcia trumny równoważnik w gotówce.

Art. 25.

Do czasu wprowadzenia ubezpieczeń pogrzebowych na wypadek śmierci pracownika straży leśnej żona lub dzieci zmarłego mają otrzymać przez pół roku połowę świadczeń w naturze i w gotówce, przewidzianych dla pracownika straży leśnej w niniejszej umowie.

W razie niedawania przez pracodawcę powyższych świadczeń w naturze w całości lub częściowo, pracodawca winien wydać jednorazowo lub w dwu ratach kwartalnych ekwiwalent gotówkowy według cen miejscowych:

- za ordynarję równoważnik 400 kg żyta,
- za utrzymanie krów równoważnik 375 kg żyta,
- za kartolle równoważnik 450 kg żyta,
- za mieszkanie równoważnik 225 kg żyta,
- za opał równoważnik 150 kg żyta.

W tym wypadku rodzina zmarłego pracownika ma prawo mieszkać w gajówce przez czas jednego miesiąca od dnia śmierci pracownika.

Art. 26.

Pracodawcy opłacają początkowo naukę dzieci pracowników straży leśnej tam, gdzie wymaga to osobnych opłat lub dopłat.

VII. Regulowanie zbiorów i zasiewów pomiędzy rodziną zmarłego pracownika a jego zastępcą.

Art. 27.

Nowy pracownik straży leśnej, obejmujący posadę po zmarłym, bądź ustępującym w ciągu roku, winien ułożyć się polubownie z rodziną zmarłego co do wszelkich sprzętów i zasiewów. Jeżeli do zgody nie dojdą, pracodawca reguluje tę sprawę w sposób następujący:

o ile śmierć gajowego nastąpiła w czasie między 1.X. a 31.XII., rodzina zmarłego gajowego otrzymuje po 4 kwintale żyta z hektara lub równoważnik w gotówce;

o ile śmierć nastąpiła w czasie między 1.I. a 1.IV. — po 6 kwintali żyta z hektara lub równoważnik w gotówce;

o ile śmierć nastąpiła w czasie między 1.IV. a 1.VII. — po 9 kwintali żyta z hektara lub równoważnik w gotówce;

o ile zaś śmierć nastąpiła między 1.VII. a 1.X. — zbiory całkowicie należą do rodziny zmarłego.

Wydane przez pracodawcę z tego tytułu świadczenia rodzinie zmarłego gajowego w całości potrąca się z rocznego uposażenia nowego gajowego, o ile nowy gajowy dokona sprzętów.

Działo się w Warszawie, dnia 30 września 1933 r.

Przewodniczący:

Przedstawiciel Ministerstwa Opieki Społecznej:
(—) W. Prenier.

Przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości:
(—) St. Wyszkowski.

Przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych:
(—) A. Furmankiewicz.